

Văn hóa Cain, văn hóa sự chết

*

Nguyễn Bá Tùng

California, Hoa K

"Trong chiều hướng này, nạn phá thai vượt ra ngoài trách nhiệm của những cá nhân và vượt ra ngoài mối nguy hại tạo ra cho họ, và mang một chiều kích xã hội đặc biệt. Đó là một vết thương trầm trọng nhất cho xã hội và nền văn hóa của nó, gây ra do chính những người mà đáng lý họ phải là kẻ thắng tiến và bảo vệ xã hội... Chúng ta đang đương đầu với cái được gọi là "cơ cấu tội lỗi", nó chống lại sự sống con người chưa được sinh ra."

Thông điệp Tin Mừng Về Sự Sống

của Đức Giáo Hoàng Gioan Phaolô II, đoạn 59

Trong bức thư của Phong Trào Giáo Dân Việt Nam Hải Ngoại, Cơ sở Orange County, California gửi Ông Chủ nhiệm nhật báo Người Việt, cũng tại Orange County, ngày 30 tháng 4 năm 1996 có đoạn ghi:

“Như ông Chủ nhiệm biết, bào thai đến tuần lễ thứ 24, tức là 6 tháng, đã phát triển rõ ràng là một con người. Bởi thế, việc phá thai trong thời kỳ này chính là một hành động giết người, đi ngược lại truyền thống luân lý và đạo đức của Dân Tộc Việt Nam.

Do đó, qua lá thư này, chúng tôi khẩn thiết kính xin ông Chủ nhiệm vui lòng ngưng ngay việc đăng quảng cáo nói trên...”

Cho đến lúc này, ngày 29 tháng 9 năm 1996, nghĩa là năm tháng sau khi lá thư được gửi đi bằng bưu điện và điện thư, mẫu quảng cáo “PHÁ THAI ĐẾN 24 TUẦN LỄ” in cỡ lớn, với lời trang trí đặc biệt của Family Planning Associates Medical Group vẫn còn xuất hiện trên nhật báo Người Việt.

Có nhiều vấn đề được đặt ra từ nhiều góc độ nhìn: Tại sao lại phải lên tiếng? Một cơ quan văn hóa — ít nhất cũng được hiểu như đã tự trình diện như thế — có cần phải thể hiện và tôn trọng những giá trị đạo đức của nền văn hóa mà họ muốn bảo vệ và phát huy hay không? Đến mức độ nào tự do và lợi nhuận được coi là chính đáng trong lãnh vực kinh doanh?

Phá thai là giết người

<http://tntt.free.fr/archive/NguyenBaTungPhathai.html>

19/07/2008

Từ một câu chuyện

Một thiếu phụ tay ẩm một thiếu nhi bước vào phòng mạch bác sĩ gia đình.

— Thưa bác sĩ, xin bác sĩ vui lòng giải quyết giúp khó khăn này: đứa nhỏ đây mới chưa đầy một tuổi, và tôi lại mang thai nữa rồi. Chắc bác sĩ cũng biết là tôi không muốn có con dày như vậy. Tôi không đủ sức chịu đựng được.

— Thế thì bà muốn tôi giúp gì đây?

— Bất cứ điều gì có thể cắt được cái của nợ này.

Sau một hồi suy nghĩ, người thầy thuốc trả lời:

— Tôi có một cách giải quyết tốt hơn để giúp bà. Nếu bà không chịu có hai đứa con sinh gần nhau như vậy, tốt nhất là giết đứa con bà đang ẩm trong tay, vì đối với tôi giết đứa trong bụng bà hay giết đứa trong tay bà thì cũng như nhau. Vả lại, nếu giết đứa trong bụng bà thì lại còn nguy hiểm cho bà nữa.

Vừa nói xong, vị bác sĩ vươn tay lên kệ dụng cụ, nắm một cây dao nhỏ, và bảo người thiếu phụ đặt đứa nhỏ lên vế bà, đưa đầu ra phía ông ta. Lúc đó người thiếu phụ tái xanh mặt, nhảy tưng khỏi ghế và hét lên: “ĐỒ SÁT NHÂN!”

Chỉ với một vài lời nói, vị bác sĩ đã thuyết phục được người thiếu phụ trẻ hiểu ra rằng việc ông ta đề nghị giết đứa con một tuổi của bà thì cũng chẳng tệ hại hơn lời thỉnh cầu giết đứa bé chưa sinh trong bụng bà. Đàng nào cũng là GIẾT NGƯỜI. Chỉ có một khác biệt là tuổi của hai đứa bé mà thôi.

Đến những sự kiện

Bác sĩ Richard Selser, tác giả quyển *Confessions of a Knife*¹, đã kể lại sự kiện sau đây. Vào năm 1973, khi rảo bộ qua khu phố Manhattan, ông tình cờ dẫm chân lên một vật gì mềm mềm. Quan sát kỹ, ông ta thấy ra “một thân thể nho nhỏ trần truồng, tay và chân bị xé lìa ra, đầu bẻ quặp đằng sau, miệng há rộng, mặt nhăn nhó...” Nó giống một con chim, nhưng lại bự quá. Ông ta nghĩ có thể là một con búp bê nhựa, một món đồ của quán chạp phở. Một người qua đường gần đó kêu lên:

— Trông kia, một ĐÚA BÉ.

Nhiều người khác khám phá thêm nhiều xác chết nhỏ trên đường phố. Cảnh sát đến, bao vây khu vực. “Nhân viên xe cứu thương xúc những thân NGƯỜI... chừng độ mười cân thật NGƯỜI.” Một bệnh viện trong vùng đã chính thức đưa ra lời giải thích: Những bào thai bị phá nặng dưới một cân thì bị đốt; những bào thai nặng hơn thì được chôn trong nghĩa trang. Một bọc plastic đựng các bào thai có ghi hàng chữ CHẤT ĐỘC PHỄ THẢI để đưa đến nghĩa trang chẳng may bị chuyển nhầm lên xe rác, và cũng chẳng may bị rơi trên đường phố.

Phá thai là một tội ác tự bản chất

Đề qua một bên những chứng lý phụ thuộc, tuy không kém phần quan trọng, như là những hậu quả dây chuyền do việc thừa nhận phá thai sẽ đưa đến: giết người tập thể, diệt chủng (trường hợp Nazis), sức khoẻ tâm thần và thể lý đáng lo ngại của người mẹ phá thai, tạo điều kiện và vô tình khuyến khích lối sống buông xả tính dục... phá thai tự bản chất đã là một tội ác chống lại sự sống, sự sống con người,

và đặc biệt đó là một CON NGƯỜI VÔ TỘI, không có khả năng tự vệ.

Đứng về mặt phát triển sinh lý, một đứa bé mới sinh còn nhiều khiếm khuyết so với một người trưởng thành — chẳng hạn răng chưa mọc, chưa tự mình nuốt cơm vào miệng được... Nhưng không phải vì thế mà một đứa bé không phải là NGƯỜI. Cũng thế, một bào thai (conceptus), dù ở giai đoạn nào trong quá trình tăng trưởng: phôi thai (embryo) hay thai nhi (fetus), dù còn nhiều khiếm khuyết về mặt thể lý, cũng đã là NGƯỜI, có tiềm năng sống và phát triển hoàn hảo hơn. Bản chất đó là NGƯỜI, và phá thai, như thế, là một hành vi tội ác tự bản chất.

Trước những cuộc biểu dương chống lại nạn phá thai, bảo vệ sự sống được các giáo hội Kitô giáo hỗ trợ, nhiều người cứ tưởng nhầm rằng chỉ có Kitô giáo mới quan tâm tới vấn đề này. Trong khung cảnh của văn hóa Việt Nam, bất kỳ tôn giáo nào cũng đề cao mạng sống con người, và cấm đoán ý định và hành vi tàn sát sự sống đó.

Đối với Phật giáo chẳng hạn, sát sanh là điều ác đầu tiên được kể trong năm điều cấm (ngũ giới). Sát sanh đối với người Phật tử không những chỉ giới hạn trong phạm vi con người, mà còn bao gồm sự sống nói chung, từ những sinh vật vô tri như loài giun dế đến loài hữu tri hữu tình là con người. Ngay cả những hành vi thô bạo, gây đổ vỡ vô ích đối với những vật không có sự sống cũng đã là một điều không nên làm.

Đối với Giáo hội Công giáo, Thông điệp Tin Mừng Về Sự Sống của Đức Giáo Hoàng Gioan Phaolô II nhấn mạnh rằng phá thai là “một tội ác đặc biệt nghiêm trọng.” (TMVSS số 61). Phá thai luôn là một hành vi tội ác thuộc về bản chất. Đó là một hành vi chống lại Thiên Chúa, vì “sự sống con người không thuộc về nó, bởi vì đó là tài sản và tặng vật của Thiên chúa, Đấng tạo dựng và là Cha.” (TMVSS, số 40). Bởi vậy Bộ Giáo Luật hiện hành quy định rằng “người nào thực sự cung cấp việc phá thai tự động chịu phạt tuyệt thông.” (Số 1396). Những kẻ cung cấp việc phá thai không chỉ là người mẹ, người cha và những người tham dự trực tiếp đến hành vi trực xuất thai nhi ra khỏi bụng người mẹ, mà còn bao gồm những thành phần xúi dục, khuyến khích: nhà làm luật, bạn bè, người thân, và đặc biệt là những nhà giáo dục và giới truyền thông.

Truyền thông và văn hóa

Trong một thể chế toàn trị, truyền thông là công cụ của nhà cầm quyền dùng để tuyên truyền đường lối của thành phần cai trị. trong một thể chế tự do, truyền thông được đánh giá như là đệ tứ quyền, có chức năng bày tỏ sự thật; và sự thật đó chính là giá trị đức lý của xã hội đó. Nien Cheng, nhà báo nổi danh Trung Hoa và là tác giả quyển *Life and Death in Shanghai*, đã viết: “Cơ bản người ta nên biết điều gì đúng và điều gì sai — và, khi quý vị biết được điều đó, hãy can đảm đủ để bênh vực điều đúng.”²

Khi nói đúng và sai tức là nói đến vấn đề giá trị. Có những giá trị tương đối cho mỗi thời, mỗi nơi khác nhau; tuy nhiên cũng có những giá trị tuyệt đối đúng và tuyệt đối sai đối với mọi thời, mọi nơi. Phá thai là một điều tuyệt đối sai bởi vì nó xâm phạm quyền căn bản của con người là quyền được sống. Thảm cảnh của thời đại chính là ở chỗ con người mất hết ý thức về những giá trị tuyệt đối đó. Và càng tệ hại hơn nữa khi những người cho mình có sứ mạng làm văn hóa lại đi gieo vãi một nền văn hóa của sự chết.

Trong chương cuối của Thông điệp Tin Mừng Về Sự Sống, Đức Giáo Hoàng Gioan Phaolô II đã đề cập đến các cơ quan truyền thông như là một trong năm lực lượng chính có nhiệm vụ xây dựng nền văn hóa của sự sống đối đầu với nền văn hóa của sự chết. “Để đóng góp phần mình, người làm công tác truyền thông nên

bày tỏ ý nghĩa cao cả của tình yêu và tình dục, tránh bất cứ điều gì coi nhẹ sự sống con người và phẩm giá con người.” (TMVSS 99). Sứ điệp này vượt ra ngoài khuôn khổ của một giáo thuyết dành cho những tín đồ của một tôn giáo cá biệt; đó là tiếng kêu cầu khẩn thiết của lương tri loài người gởi đến những ai cầm trong tay những phương tiện uốn nắn giá trị đức lý của xã hội.

Truyền thông đại chúng nói chung và báo giới nói riêng hàng ngày truyền đi hàng ngàn sứ điệp dưới mọi hình thức trong đó có quảng cáo. Thoạt nhìn thì viết một bài xã luận hỗ trợ việc phá thai xem ra khác với việc đăng một quảng cáo cung cấp dịch vụ phá thai. Nhìn kỹ vấn đề, sự khác biệt, nếu có, chỉ thuộc bình diện cấp độ; bản chất lại giống nhau.

Quảng Cáo Là Một Dịch Vụ Thuần Kinh Tế

Xét công tác truyền thông dưới chức năng kinh tế, nghĩa là một cơ sở sản xuất kiểm lời không thôi — mẫu quảng cáo được coi như là sản phẩm kinh tế — thì ngay ở đây vấn đề giá trị cũng phải được đặt ra. Sản xuất một ô đại bác thì khác xa sản xuất một máy cày, tuy rằng cả hai cùng theo đuổi lợi nhuận kinh tế. Bởi thế bất kỳ quốc gia nào, dù ở đó chế độ kiểm duyệt báo chí không được đặt ra, cũng có những luật lệ quy định việc quảng cáo phản ánh nội dung đức lý của xã hội đó. Những quy định này không chỉ liên hệ đến người sản xuất sản phẩm hoặc dịch vụ được quảng cáo, mà còn liên hệ đến người sản xuất dịch vụ quảng cáo, tức cơ quan truyền thông. Những quy định này không những chỉ nhằm ngăn ngừa và chế tài việc cạnh tranh bất chính, sự gian xảo trong việc trình bày sản phẩm mà còn bao gồm một số sản phẩm hoặc dịch vụ được xã hội đó coi như cấm kỵ, có hại cho xã hội như thuốc lá, rượu mạnh, ma túy chẳng hạn.

Ngoài luật lệ nhà nước, cơ sở cung cấp dịch vụ quảng cáo cũng còn bị giới hạn bởi quy định của chính mình, thành văn hoặc bất thành văn, phản ánh lương tâm nghề nghiệp, quan niệm về giá trị của người làm công tác quảng cáo. Tín niệm hệ của quần chúng tiêu thụ cũng tác dụng đến nội dung quảng cáo như là quy luật kinh tế thị trường.

Như thế, dù chỉ xét ở chức năng kinh tế thôi thì việc cung cấp dịch vụ quảng cáo cũng có những giới hạn. Trong trường hợp cụ thể quảng cáo phá thai của nhật báo Người Việt, vấn đề hợp pháp hay bất hợp pháp cũng chỉ là vấn đề thời gian. Lưỡng viện Quốc Hội Hoa Kỳ đã thông qua dự luật Cấm Phá Thai Trễ (Partial - Birth Abortion Ban Act) và bị Tổng Thống Clinton phủ quyết ngày 10. 4. vừa qua. Hành động của Tổng Thống Clinton đã tạo nên một luồng dư luận chống đối sâu rộng trong dư luận. Đặc biệt Giáo Hội Công Giáo Hoa Kỳ, qua bức thư ký tên tám Hồng Y và Đức Giám Mục Chủ Tịch Hội Đồng Giám Mục Hoa Kỳ gởi Tổng Thống Clinton ngày 16.4.96, đã có những lời lẽ dứt khoát và mạnh mẽ. T.S. Navarro Valls, phát ngôn viên của Tòa Thánh Vatican đã đưa ra nhận định sau đây: “Quyết định của Tổng Thống chống lại lập trường của Quốc Hội Mỹ là một sự phủ quyết ô nhục, trong thực tế, việc làm này giống như một hành động tấn kích tàn ác kinh khủng chống lại một nhân mạng vô tội và chống lại nhân quyền bất khả xâm phạm của thai nhi.” Án lệ *Roe chống Wade* năm 1973 của Tối Cao Pháp Viện cho phép phá thai không hạn chế theo lời yêu cầu của người mẹ trong 12 tuần lễ đầu, và với một vài hạn chế, để bảo vệ sức khỏe người mẹ đến tuần lễ thứ 24, càng ngày càng bị các án lệ các tiểu bang hạn chế, nhất là trong vấn đề xử dụng công quỹ. Đặc biệt khuynh hướng Pro-life trong cử tri Mỹ đang vận động để đưa vấn đề cấm phá thai vào hiến pháp qua thủ tục tu chính hiến pháp.

Vượt lên trên vấn đề hợp pháp hay không hợp pháp, và tuy cũng chỉ xét ở bình diện kinh doanh mà thôi, cũng còn có những giới hạn của luân lý nghề nghiệp và tương giao với khách hàng. Vấn đề đạo đức trong kinh doanh không chỉ được đặt ra cho những nghề đặc biệt liên quan đến sự sống và công lý như y khoa và luật

pháp... mà càng ngày càng được đề cập một cách phổ biến trong kinh doanh nói chung. Môn học luân lý doanh thương đang được nhiều trường đại học coi như là bắt buộc cho chương trình MBA. Vì thế đối với việc đăng quảng cáo phá thai, không ngạc nhiên chút nào khi hai tờ báo Mỹ lớn nhất trong vùng Orange County, nơi có trụ sở của nhật báo Người Việt, là tờ Orange County Register và tờ Los Angeles Times, ấn bản Orange County đã không có những mẫu quảng cáo tương tự như quảng cáo phá thai đến tuần lễ thứ 24 của Family Planning Associates Medical Group. Đây là sự khác biệt? Có phải hai tờ báo Mỹ nói trên đã đặt vấn đề lợi nhuận kinh tế dưới mẫu mực giá trị họ đặt ra? Hay những bó buộc của quy luật kinh tế thị trường, với phản ứng bất thuận lợi từ phía thân chủ và người tiêu thụ trường hợp họ nhận đăng quảng cáo, đã khiến họ thận trọng hơn? Giả thuyết nào đi nữa thì đây cũng là những bài học cho cả người kinh doanh dịch vụ quảng cáo lẫn khách hàng tiêu thụ và thân chủ vốn dễ tính trong cộng đồng người Việt Nam chúng ta.

Truyền Thông Và Chức Năng Văn Hóa

Vấn đề lại trầm trọng hơn khi cơ sở truyền thông lại cho mình, và làm cho người khác hiểu chức năng chính của mình là “cơ quan tranh đấu thời sự văn nghệ giáo dục”. Dù không nói ra thì trong quan niệm của người Việt Nam vốn trọng chữ nghĩa, báo chí vẫn được coi là một nghề cao quý, là nơi cô đọng và công khai hóa tinh hoa của xã hội. Nói rộng ra, báo chí mang trên mình chức năng văn hóa, nghĩa là làm cho xã hội thăng tiến hơn theo chiều cao. Một cách công bằng, trong quá trình tồn tại, nhật báo Người Việt đã có những đóng góp đáng kể để duy trì và phát huy tiếng Việt và tập tục Việt ở hải ngoại. Tuy nhiên với việc coi thường dư luận, tiếp tục nhận đăng quảng cáo phá thai, nhật báo Người Việt đã tự chọn cho mình một nội dung khác về văn hóa, xa lạ với lối hiểu thông thường của mọi truyền thống.

Trong truyền thống trường cửu tôn vinh đạo lý của người Việt Nam, văn hóa gắn liền với đạo đức. Người quân tử, bậc thánh nhân, mẫu mực của văn hóa, trước tiên là người sống thuận với Đạo của Trời. Ca dao Việt Nam há chẳng có câu:

Dù xây chín bậc phù đồ

Không bằng làm phúc cứu cho một người.

Trong thông điệp Hào Quang Chân Lý, Đức Giáo Hoàng Gioan Phaolô II có nói rõ về tương quan giữa văn hóa và đạo đức: “Trong cốt lõi của vấn đề văn hóa, có ý thức đạo đức, và ý thức đạo đức lại được xây dựng và hoàn thành trong ý thức tôn giáo.” (TĐ. HQCL. III,98). Hoặc hiểu văn hóa chỉ là những sản phẩm vật chất như những cuộc trình diễn âm nhạc, hội họa, hoặc đã đồng hóa giá trị (values) với giá cả (price) cho nên nội dung đức lý của văn hóa đã bị bỏ quên. Văn hóa bắt đầu bằng việc tôn trọng và bảo vệ sự sống và phẩm giá con người. Mà con người cô thế nhất, không có khả năng tự vệ nhất cần phải ưu tiên bảo vệ chính là các thai nhi.

Chỉ vì đã coi thường chiều kích linh thánh của sự sống mà con người càng ngày càng trở nên “chó sói đối với người.” Nền văn hóa này, với quan niệm lệch lạc về tự do, với thái độ ngạo mạng của thần Prometheus, và lương tâm mờ tối chắc chắn sẽ đưa con người đến sự chết.

Những đồng bào ở lại Việt Nam sau 1975 đã từng thấy hoặc nghe nói đến nạn phá thai được nhà nước cho phép hoặc khuyến khích. Một truyện ngắn của một nhà văn trong nước, mà tôi đã đọc và vẫn chưa nhớ lại tên, đã thuật lại việc người ta nuôi heo bằng các bào thai bị phá. Tại hải ngoại, việc hội nhập văn hóa có nhiều hiện tượng đau lòng do sự lệch lạc trong nhận thức về giá trị. Một cơ quan cho

mình có chức năng “giáo dục” lại làm công tác quảng cáo việc phá thai là một điều vượt ra ngoài khả năng suy luận của một đầu óc bình thường. Trong tinh thần liên đới đồng bào trước những đổ vỡ gia đình và suy hoại luân lý truyền thống, chắc hẳn một cơ quan cho mình có chức năng văn hóa phải biết nên làm gì và không nên làm gì? Tất cả những xum xoe bề ngoài chỉ là việc làm vô nghĩa nếu nội dung thiết yếu của văn hóa bị coi thường, bởi vì “Cain cố gắng che đậy tội ác của mình bằng lời nói dối. Đây đã là và vẫn còn là trường hợp khi mỗi loại ý thức hệ cố gắng biện minh và che đậy những tội ác tội tệ nhất chống lại con người. ‘Con có phải là kẻ chặn giữ em con đâu?’ Cain không muốn nghĩ về em mình và từ chối nhận trách nhiệm mà mỗi người phải có đối với kẻ khác.” (TĐ. TMVSS, 8).

CHÚ THÍCH

* Bài đăng ở tập san Định Hướng số 11, tr. 120-127.

1. Edward Tivnan, *The Moral Imagination* (New York: Simon & Schuster, 1995) p.19.
2. Nien Cheng, Old Values in a New China, trong tác phẩm *Shared Values for a Troubled World*, Rushworth M. Kidder, ed. (San Francisco: Jossey-Bass Pub., 1994) P.203.